

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ  
ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΤΕΙ  
ΜΑΡΝΗ 10- 104 33 ΑΘΗΝΑ  
ΤΗΛ.: 210 8239503 FAX: 210 8239573**

**Προς:**

**Βουλή των Ελλήνων  
Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης,  
Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης**

Υπ' όψιν Προέδρου κ. Βλατή Ιωάννη

**Κοιν.:** Μέλη Επιτροπής

- Βουλευτές
- Μέλη ΠΑ.ΣΥ.ΒΝ.
- ΠΟΕ-ΟΤΑ

**ΘΕΜΑ:** «Απόσυρση της νομοθετικής ρύθμισης για την καθιέρωση οκταώρου εργασίας στο παιδαγωγικό προσωπικό των Παιδικών Σταθμών»

**Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε,**

Κατά γενική ομολογία το επάγγελμα των παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας που ασχολούνται με την παροχή αγωγής, εκπαίδευσης και φροντίδας σε παιδιά ηλικίας 0 έως 6 ετών, τοποθετείται στην **ομάδα επαγγελματιών υψηλής ευθύνης**, όχι εξαιτίας της ακρίβειας των χειρισμών που απαιτούνται για την διεκπεραίωση της εργασίας τους (με την αυστηρή έννοια του όρου όπως στην περίπτωση της εργασίας του πιλότου), αλλά με την έννοια της διαχείρισης μιας αναπτυξιακά κρίσιμης, ευαίσθητης και εξαιρετικά επιρρεπούς σε ατυχήματα πληθυσμιακής ομάδας, αυτής των βρεφών, των νηπίων και των παιδιών προσχολικής ηλικίας (0-6 ετών).

Ωστόσο, παρά τη διεθνή αναγνώριση της εξαιρετικής σημασίας του ρόλου των παιδαγωγών θεωρούνται από τα πλέον χαμηλόμισθα επαγγέλματα, και ακόμα περισσότερο σε χώρες που έχουν και παράδοση αλλά και εκτενή έρευνα στο πεδίο, όπως στη Μεγ. Βρετανία και ΗΠΑ (βλ. την τελευταία έκθεση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης -ΟΟΣΑ: «Starting Strong II: Early Childhood Education and Care»). Από τις διεθνείς έρευνες που έχουν διεξαχθεί έχει διαπιστωθεί ότι οι εργαζόμενοι στο συγκεκριμένο τομέα -στο σύνολο τους, σχεδόν, γυναίκες- παρουσιάζουν αυξημένα ποσοστά **επαγγελματικής εξουθένωσης** (burnout), φαινόμενο που αναφέρεται στην **απώλεια ενέργειας και ενδιαφέροντος για την εργασία που ασκεί το άτομο που την παρουσιάζει**, όπως επισημαίνεται από την εισηγήτρια του

όρου στη διεθνή βιβλιογραφία Christina Maslach (Maslach & Pines, 1977)<sup>1</sup>. Η ψυχολογική αυτή κατά βάση κόπωση συνδέεται, αιτιωδώς ή ως συμμεταβλητή, με μια σειρά άλλων προβλημάτων είτε ψυχολογικού είτε/και σωματικού χαρακτήρα. Οι διαπιστώσεις αυτές δεν αποτελούν νέο εύρημα αλλά συναντώνται στη διεθνή βιβλιογραφία ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '80 (ERIC, 1980. Manlove, 1993. Stremmel et al., 1993. Whitebook, Howes, Darrah, & Friedman, 1981. Whitebook, Howes, Darrah, & Friedman, 1982) και επανεπιβεβαιώνονται μέσα από συνεχείς εμπειρικές μελέτες (π.χ. Boyd & Schneider, 1997. Manlove, 1993. AKF, Danish Institute of Governmental Research, 2010. βλ. και Snuggs, 2010).

Σύμφωνα με τις έρευνες αυτές τα υψηλά επίπεδα επαγγελματικής εξουθένωσης συνδέονται με τα εξίσου υψηλά ποσοστά διακοπής της εργασίας και αλλαγής επαγγέλματος και με τις συνεχείς μετακινήσεις προσωπικού, στοιχεία τα οποία «περιορίζουν τις προσπάθειες να διαμορφωθούν σταθερά, δημιουργικά και ευαίσθητα στις ανάγκες του παιδιού περιβάλλοντα για τα παιδιά και τις οικογένειες τους» (Whitebook et al., 1980). Από την άλλη αυτό έχει ως αποτέλεσμα το συγκεκριμένο πεδίο να χάνει εργατικό δυναμικό και στελέχη με πραγματικό και ουσιαστικό ενδιαφέρον για τον επαγγελματικό αυτό τομέα και την δημιουργική ενασχόληση τους με τα παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Μια «επαγγελματικά εξουθενωμένη» παιδαγωγός παιδιών προσχολικής ηλικίας όμως έχει ελάχιστες πιθανότητες παροχής υψηλής ποιότητας υπηρεσίες προς τα παιδιά και τις οικογένειες τους, αφού η ψυχολογική/ψυχοσωματική αυτή κατάσταση στην οποία περιέρχεται συνδέεται με μια σειρά άλλων παραγόντων που στο σύνολο τους επηρεάζουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Από τις αλληπάληλες ερευνητικές αναφορές που έχουν δει το φως της δημοσιότητας, φαίνεται πως η επαγγελματική εξουθένωση συνδέεται μεταξύ άλλων με υψηλά επίπεδα εργασιακού άγχους, το μακρύ ωράριο εργασίας τους, απογοήτευση από το μισθό και τα επιδόματά τους, χαμηλά επίπεδα ικανοποίησης από τις εργασιακές συνθήκες εντός των παιδικών σταθμών, υψηλές αναλογίες παιδιών-προσωπικού κ.ά.

---

<sup>1</sup> Στα επαγγέλματα με την συχνότερη αναφορά υψηλών επιπέδων επαγγελματικής εξουθένωσης σύμφωνα με τις σχετικές διεθνείς μελέτες είναι οι παιδαγωγοί, δάσκαλοι, κοινωνικοί λειτουργοί, αστυνομικοί, γιατροί, νοσοκόμοι/-μοι, ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας, κοινωνικοί λειτουργοί, ορισμένοι κλάδοι του στρατιωτικού προσωπικού, υπάλληλοι και στελέχη του τομέα εξυπηρέτησης πελατών των εταιρειών.

Να σημειωθεί ότι η επαγγελματική εξουθένωση όπως και κάθε φαινόμενο που συνδέεται με την εργασία εξαρτάται, άμεσα ή έμμεσα, πέρα από τις απαιτήσεις του ίδιου του επαγγέλματος σε επίπεδο γενικών αρχών και λειτουργίας, και από τις ιδιαιτερότητες της εργασίας και του εργασιακού καθεστώτος κάθε χώρας.

Το σύνολο ή συνδυασμός κάποιων από αυτούς τους παράγοντες έχουν άμεσο αρνητικό αντίκτυπο στην ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία της παιδαγωγού μέσα στην τάξη (απάθεια, νευρικότητα, συνεχές αίσθημα κόπωσης, μειωμένες πρωτοβουλίες, κ.ά.), στοιχείο που αντανακλάται και στο μειωμένο συνολικό επίπεδο ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι παραπάνω διαπιστώσεις έχουν καταγραφεί σε κράτη που το ωράριο εργασίας των βρεφονηπιαγωγών κυμαίνεται στις  $\geq 8$  ώρες/ημηρεσίως. Αντίθετα, σε κράτη με μικρότερο αριθμό ωρών -ως αντισταθμιστικό μέτρο των προαναφερομένων αρνητικών παραγόντων- και με εργασιακή αντιμετώπιση αντίστοιχη των εκπαιδευτικών της Α/βαθμιας εκπαίδευσης, όπως η περίπτωση της Γαλλίας, Σκανδιναβικών κρατών, Γερμανίας δεν έχουν καταγραφεί τέτοια φαινόμενα (Bennett, & Tayler, 2006).

Συμπερασματικά, με βάση τα πορίσματα από την συναφή έρευνα το υπάρχον ωράριο εργασίας (εξάωρο) των παιδαγωγών των Παιδικών Σταθμών στη χώρα μας, ως διακριτός παράγοντας, είναι στο όριο εκείνο που συμβάλει στην αποδοτική εργασία τους και κάθε προσθήκη περαιτέρω ωρών αυξάνει τις πιθανότητες εμφάνισης των προαναφερομένων φαινομένων. Αν δε αυτό συνδυασθεί και με άλλους παράγοντες που υφίστανται σήμερα στο χώρο των Παιδικών Σταθμών, όπως έλλειψη πόρων (υλικών, χρηματικών, και ανθρώπινων), ακατάλληλες κτιριακές υποδομές, υπεράριθμα παιδιά στις τάξεις, συμβασιούχοι παιδαγωγοί, πιέσεις διοικητικού χαρακτήρα, συγχωνεύσεις στις δομές κοινωνικής πρόνοιας, τότε μπορεί εύκολα να αναλογιστεί κάποιος τις πιθανές συνέπειες μεταβολής προς το αρνητικότερο του υφιστάμενου ωραρίου εργασίας, ενός παράγοντα που μέχρι στιγμής λειτουργεί προς την θετική κατεύθυνση.

Για όλους τους προαναφερόμενους λόγους ζητάμε την απόσυρση της νομοθετικής ρύθμισης για την καθιέρωση οκταώρου εργασίας στο παιδαγωγικό προσωπικό των Παιδικών Σταθμών, προκειμένου να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία τους και η ποιότητα παροχών στο παιδί και την οικογένεια.

**ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ**

**ΚΑΛΑΪΤΖΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ**

**ΠΡΟΒΑΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ**

### Ενδεικτικές βιβλιογραφικές αναφορές

- AKF, Danish Institute of Governmental Research (2010). *Work Pressure and Day-Care Teacher Turnover*. Copenhagen: AKF [Internet <http://www.akf.dk>]
- Bennett, J. & Tayler, C.P. (2006) *Starting Strong II: Early Childhood Education and Care*. OECD, Paris. [<http://www.sourceoecd.org/926403546X>]
- Boyd, B.J. & Schneider, N. I. (1997). Perceptions of the Work Environment and Burnout in Canadian Child Care Providers. *Journal of Research in Childhood Education*, 11(2), 171-180.
- ERIC (1980). Staff "burnout" in child care settings. ERIC/EECE Short Report-4. [<http://www.ericdigests.org/pre-9218/staff.htm>]
- Manlove, E. (1993). Multiple Correlates of Burnout in Child Care Workers. *Early Childhood Research Quarterly*, 8, 499-518.
- Maslach, C. & Pines, A., (1977). The burnout syndrome in the day care setting. *Child Care Quarterly*, 6, 100-113.
- Snuggs, C. (2010). *What is Daycare Provider Burnout?* [<http://www.suite101.com/content/what-is-daycare-provider-burnout-a284512>]
- Stremmel, A. J., Benson, M. J. & Powell, D. R. (1993). Communication, Satisfaction, and Emotional Exhaustion Among Child Care Center Staff: Directors, Teachers, and Assistant Teachers. *Early Childhood Research Quarterly*, 8, 221-233.
- Whitebook, M., Howes, C., Darrah, R., & Friedman, J. (1981). Who's minding the child care workers?: A look at staff burn-out. *Children Today*, 10, 2-6.
- Whitebook, M., Howes, C., Darrah, R., & Friedman, J. (1982). Caring for the caregivers: Staff burnout in child care. In: L.G. Katz (Ed.), *Current topics in early childhood education* (Vol. IV). Norwood, NJ: Ablex.